

УДК 330.1

Р. С. Зубков,

к. е. н., інженер II категорії відділу маркетингових досліджень та підготовки конкурсних торгів
Державного підприємства Науково-виробничий комплекс газотурбобудування "Зоря"- "Машпроект", м. Миколаїв

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОСНОВНИХ ЕТАПІВ СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕОРІЇ

R. S. Zubkov,

II category engineer

GENERAL DESCRIPTION AND PECULIARITIES OF THE DEVELOPMENT OF THE MAIN STAGES OF INNOVATION THEORY

У статті розглянуті основні етапи зародження інноваційної теорії. Запропонована хронологічна періодизація становлення інновацій як основного джерела світового розвитку. Виокремлені та проаналізовані особливості кожного з періодів запропонованої хронологічної періодизації.

The article describes the main stages of innovation theory. The proposed chronological periodization of the development of innovation as the main source of global change. Selected and analyzed the specifics of each of the periods proposed chronological periodization.

Ключові слова: інновація, інноваційний розвиток, інноваційні теорії, розвиток, технологічні уклади.

Keywords: innovation, innovation development, innovation theory, development, technological modes.

Постановка проблеми. Розвиток світової економіки невід'ємно пов'язаний з інноваціями, які постійно його стимулюють. Без запуску інноваційних механізмів не можливо впровадити жодні позитивні зрушення в науці, техніці, економіці та інших сферах суспільного життя. Жодна науково-технічна революція та жодна зміна технологічного укладу не відбувається без участі інновацій та інноваційного супроводу. Сучасні процеси, які відбуваються на світовому глобалізаційному рівні свідчать про те, що сьогодні людство стоїть на порозі нових технологічних змін. На інновації покладаються надії стати сучасним локомотивом соціально-економічного розвитку всього людства. Забезпечити зазначений розвиток можливо лише за умови використання попередніх наукових надбань теорії світового інноваційного розвитку.

Поряд з цим, глобалізаційні та геополітичні процеси сьогодення безпосередньо впливають на Україну, вимагаючи від нашої держави ефективних, рішучих дій по усуненню негативних наслідків впливу зазначених процесів. Україна стоїть перед вибором повної швидкої модернізації застарілого та енергоємного виробництва, та має всі шанси, обравши інноваційний шлях розвитку, перетворитися в сучасну технологічну державу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми розвитку інноваційної теорії знайшли своє відображення у багатьох працях як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Зокрема, слід особливо виділити наукові досягнення таких дослідників як: Ю. Атаманова, Ю. Бажал, М. Денисенко, Д. Джоббер, П. Друкер, Б. Райзберг, З. Румянцева, Б. Санто, Д. Сахал, О. Скібіцький, А. Сумець, Б. Твісс, Д. Тідд, Р. Фатхудинов, Ф. Хаберланд, Г. Хамел, М. Хучек, Д. Черваньов, В. Шматко, Й. Шумпетер, Ю. Яковець, та інших.

Мета дослідження. Метою статті є аналіз ключових періодів становлення інноваційної теорії та виокремлення основних подій, які безпосередньо та прямопропорційно залежали від їх інноваційного підкріплення.

Виклад основного матеріалу. Інновації супроводжують людство з самого початку його існування. Для того щоб розібратися в основних етапах світового інноваційного розвитку пропонуємо ввести певну хронологічну періодизацію, яка буде складатися з наступних періодів:

- I – Дотермінологічний період (100 тис. років тому - XIII ст. н.е.);
- II – Період початку зародження (XIII ст.– кінець 1930-х років);
- III – Період наукового становлення (початок 1940-х.– кінець 1960-х років);
- IV – Період нового осмислення (1970-і роки – початок 1980-х років);
- V – Період інтенсивного впровадження (1980-і роки – кінець 1990-х років);
- VI – Період нанотехнологічного перетворення (2000-ні роки – по теперішній час);

Появу близько 100 тис. років тому Homo sapiens сучасного типу (кроманьйонця) [8, с. 28] можна вважати початком Дотермінологічного періоду в розвитку інновацій та їхнього впливу на діяльність людини. До характерних рис цього періоду доречно віднести те, що починаючи від Кам'яної доби, де перехід від використання простих інструментів, відомих як колуни, до мініатюрних кам'яних інструментів мікролітів, застосування кам'яного колеса для зведення споруд вже можна вважати інноваціями. Зміна однієї історичної епохи на іншу також супроводжувалася використанням інноваційних рішень, які впливали на розвиток всього людства. Так, інноваційна поява й поширення виробів із міді, а потім відкриття бронзи (сплаву олова і міді) та подальше використання бронзових знарядь праці і

зброї дали можливість здійснити перехід від Мідної доби до Бронзової, а застосування примітивної технології отримання й обробки заліза (нового інноваційного матеріалу того часу) - розпочати Залізну добу.

Як свідчить історія, розвиток стародавніх держав Єгипту, Китаю, Індії, Греції, Риму, Месопотамії також не можливо уявити без інновацій. Беручи до уваги довершену систему Єгипетської писемності [3, с. 110], введення в цифрову систему нуля індійцями, винахід першого прототипу компасу, паперу та друкарства в Китаї [10], появу та розвиток наукових центрів як осередків інноваційного розвитку періоду Еллінізму в Греції, винахід та широке використання бетону в Стародавньому Римі, доречно наголосити на тому, що всі ці події розкривають значну роль інновацій в процесі становлення всього людства.

Перші натяки на інноваційну діяльність можна зустріти у працях давньогрецьких мислителів - Ксенофонта ("Домострой"), Платона ("Політика") та Арістотеля ("Нікомахова етика") [15].

Таким чином, Дотермінологічний період був найдовшим періодом розвитку світової інноваційної думки. Саме протягом цього етапу був закладений фундамент для подальших наукових відкриттів. В цей період інновації можна розглядати як неосмислений рушій цивілізаційного розвитку, а прояви інновацій носять хаотичний та несистемний характер. Із всієї сукупності відбувається формування таких інноваційних ідей, які дають можливість людині піднятися на новий щабель свого існування.

На сьогодні єдиної точки зору щодо появи терміну "інновація" в науковій літературі не існує. Одні дослідники, такі як С. Попов [16, с. 344], використовуючи наукові напрацювання Ю. Карпової, підкреслює, що термін "інновація" зафіксовано у словнику французької мови у XIII ст., поступово набуває поширення в таких науках як лінгвістика (граматичні форми), процесуальне право (зміни зобов'язань в документах), ботаніка. Інші вчені, такі як Рассихіна В.Є., Федішин І.Б. [17, с. 125; 19, с. 42] відносять появу терміну «інновація» до класичної школи політекономії і пов'язують його перше використання з такими представниками класичної школи, як А.Сміт, Д.Рікардо, Дж. Міль, Ж. Сей.

Зокрема, Адам Сміт у своїй праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» пов'язує зростання економічної продуктивності з технологічними інноваціями. Основними носіями інновацій вчений вважає робітників, які вдосконалювали умови праці для того, щоб отримати вищу зарплатну [13, с. 24].

Початок Другого періоду розвитку інновацій характеризується пануванням екологічної кризи XIII–XIV ст. в Західній Європі, що стала наслідком неналежного використання природних ресурсів, відсталі технології у різних галузях і раптового похолодання, які, в свою чергу, призвели до зубожіння селян, неврожаїв та голоду. Тривалий військово-політичний конфлікт між Англією і Францією, який ввійшов в історію під назвою "Столітня війна" та друга пандемія чуми ще більше загострили ситуацію: смертність в Європі досягла майже 25 млн. осіб, і знадобилося понад 150 років, щоб населення континенту досягло колишнього рівня [8, с. 31].

Панування в цей період загальної кризи не тільки мало негативні наслідки, а якщо розглядати її з точки зору інноваційного розвитку, то в цей період відбуваються позитивні зрушення інноваційного характеру - розвиток ремісництва сприяв збільшенню кількості як середніх, так і великих виробників промислових товарів і техніки. [8, с. 31].

Витоки інновацій можна зустріти і у теоретиків-неокласиків політичної економії таких як: В. Джеванс, А. Маршал, Л. Вальрас, К. Вікселл, які акцентують увагу на науково технічному прогресі, як основному факторі розвитку виробництва. Не оминула проблеми визначення інновації і марксистка концепція. К. Маркс розглядає науково-технічний процес як надбудову - наслідок розвитку виробництва [7, с. 90].

Представник маржинального напрямку економічної теорії, видатний український вчений Туган-Барановський М.І., теоретичні напрацювання якого були визнані зарубіжною науковою елітою, торкаючись у своїх працях майже всіх напрямків економічної науки також зробив значний внесок в теорію інноваційного розвитку. Наукові напрацювання Туган-Барановського М.І. стали своєрідним поштовхом до зародження інноваційної теорії, тому що подальші теоретичні дослідження були спрямовані на з'ясування того? на які види основного капіталу необхідно інвестувати грошові кошти для майбутнього ефективного розвитку [18].

У статті "Капіталістичний підприємець" 1909 року В. Зомбарт підкреслив визначну роль підприємництва у розвитку економіки й зазначив, що маючи за мету досягнення прибутків підприємцю необхідно вдаватися до залучення в свою діяльність технічних новинок. Він вважає, що головною функцією підприємства є отримання прибутку за рахунок реалізації на ринках технічних нововведень у матеріалізованому вигляді [14; 15]. В "Економічному прогресі" (1910) В. Мічерліх систематизувавши основні погляди на роль підприємця в економічному процесі також стає прихильником визначної ролі підприємця та інновацій для економічного розвитку. Проте, характерною рисою наукових здобутків зазначених вчених є те, що інноваційний розвиток не був ключовою проблемою їх досліджень.

Радянська економічна думка підійшла до розвитку теорії інновацій з позиції теоретико-методологічних напрацювань які, відобразилися в дослідженнях Н. Кондратьєва. Вчений довів існування взаємозв'язку "довгих хвиль" з новими досягненнями в науці і техніці.

Отже, "Період зародження" інновації як осмисленого явища характеризується тим, що:

1. Відбулися дві науково-технічні революції: Перша науково-технічна революція (XV—XVII століття) та Друга науково-технічна революція (XIX століття), крім цього, відбувається початок Третьої науково-технічної революції.

2. Відбулося три зміни технологічних укладів у світовій економіці: перший технологічний уклад 1790-1830 рр.; другий технологічний уклад 1830-1880 рр.; третій технологічний уклад 1880-1930 рр.

3. Сформувався уклад, який ґрунтувався на нових технологіях у текстильній промисловості та використанні енергії води. Цей період відзначається широким застосуванням парових двигунів і розвитком машинобудування.

Таким чином, другий період став основним періодом в зародженні теорії інноваційного розвитку. Саме на цьому етапі спостерігається значна активізація досліджень, спрямованих на з'ясування основної ролі інновацій в розвитку людства. Створюються умови для виокремлення інновацій в окремий предмет економічної науки. Загальносвітова потужна економічна криза, яка настала восени 1929 року та тривала до кінця 1930-х років, стала свого роду майданчиком для розроблення нових інноваційних рішень по виходу світової економіки з "великої депресії".

Початком третього періоду (початок 1940-х років – кінець 1960-х років) запропонованої нами періодизації інноваційного розвитку доречно вважати введення в науковий обіг терміну «інновація» австрійським вченим Й. Шумпетером [4, с. 14]. Спочатку дослідник у своїй праці "Теорія економічного розвитку" вживає словосполучення "нова комбінація", а потім в пізніше в роботі "Кон'юктурні цикли" використовує поняття "інновація". Теоретичні напрацювання, запропоновані Й. Шумпетером містять в собі майже всі сучасні інноваційні концепції.

В цей період завершується Третя науково-технічна революція та починається Четверта науково-технічна революція, яка характеризується проникненням глобалізаційних процесів майже у всі сфери суспільного життя, появою штучного інтелекту та розвитком нових технологій.

Основними представниками теорії інноваційного розвитку в цей період є Г.Менш, Б.Твісс, Е.Роджерс. Неокласики оцінюють інновації, як "головний імпульс" розвитку, що виходить від нових споживчих товарів, нових методів виробництва і транспортування, нових ринків, нових організаційних форм у промисловості. При цьому, вони враховують і циклічність розвитку економіки [20, с. 50].

У "технологічному паті" Г.Менш на основі аналізу більше ста великих і такої ж кількості базових технічних інновацій з періоду сер. XVIII ст. – 1960-х років, довів існування довгих хвиль економічної активності. Економічну кризу Г. Менш пояснює застоєм науки та нестачею базових інновацій, він вважає, що: "погіршення стану фірми породжує стимул до інновацій. І навпаки, коли справи фірми процвітають, у неї немає необхідності що-небудь серйозно змінювати у вже налагодженому виробництві" [1, с. 31]. Отже, на думку Г. Менша, депресія відіграє роль генератора умов для появи інновацій, що становлять технологічний базис нової довгої хвилі.

Значний внесок в теорію інноваційного розвитку здійснив Б. Твісс, який розглядає нововведення як процес, у якому винахід або наукова ідея здобувають економічний зміст, творчий характер інноваційної діяльності. Вчений дає характеристику факторам, які визначають ефективність нововведень: ринкова орієнтація, відповідність цілям корпорації, методи оцінки, ефективне управління проектом, творчість, інноваційна обстановка й наявність “захисника проекту”, методи оцінки ефективності інноваційних проектів [12].

Лауреат Нобелівської премії за досягнення у розвитку теорії економічного розвитку С. Кузнець також притримувався заданого Й. Шумпетером курсу в інноваційній теорії та ввів поняття “епохальних” інновацій як таких, що докорінно змінюють життя людини [15].

У другій половині 1950-х років дослідження довгострокових змін в економіці США показали, що валовий національний продукт Сполучених Штатів зростає темпами більшими, ніж сумарні темпи росту обсягу використаних ресурсів праці та капіталу (неокласичний ренесанс). Дослідники цього періоду, а саме М. Абрамовиц, Е. Денісон, Д. Кендрік висунули гіпотезу, згідно з якою додатковий темп зростання економіки обумовлений науково-технічним прогресом [12].

Таким чином, в зазначений період спостерігається значне прискорення проникнення інноваційних явищ у різні сфери суспільного життя. Відбувається наукове становлення інноваційної теорії та окреслюються нові рамки інноваційних досліджень. Саме інновації стають прогресивним рушієм суспільного розвитку та ефективно беруть участь в створенні нового продукту, який суттєво впливає на загальносвітовий економічний ріст. Післявоєнний період потребував значних інноваційних зусиль по відновленню світової економіки, потрібно було створити значне інноваційно-теоретичне підґрунтя для відродження ринкових господарств розвинутих європейських країн.

В період нового осмислення (1970-і роки – початок 1980-х років) характерне продовження Четвертої науково-технічної революції та четвертої хвилі технологічного укладу, яка характеризується становленням укладу, який базується на подальшому розвитку енергетики із використанням нафти, нафтопродуктів та газу, а також засобів зв'язку, нових синтетичних матеріалів. Це ера масового виробництва автомобілів, тракторів, літаків, різноманітних видів озброєнь, товарів тривалого користування, будівництва швидкісних автомагістралей, аеропортів. З'являються та інтенсивно поширюються комп'ютери і програмні продукти для них. Атом спочатку використовується у воєнних, а згодом і в мирних цілях. На ринку панує олігопольна конкуренція, утворюються транснаціональні корпорації [4, с. 32].

Відбувається орієнтація на ринковий попит, на наукові розробки, “інноваційне тяжіння” – цей період пов'язаний із тим, що на Заході науково-технічний прогрес став невід'ємним засобом економічного розвитку. Інноваційні процеси стають основною ланкою для передачі наукових знань у сферу задоволення споживчих потреб, а попит формує напрями розвитку науки [6, с. 262].

Дослідження таких авторів як Р.Росвелл, К.Фрімен та Н.Розенберг підтвердили важливість як ринкових, так і науково-технічних факторів в інноваційному процесі, що сприяло появі у 1970-х – середині 1980-х рр. нелінійних моделей інноваційного процесу третього покоління [7, с. 92].

Поряд з цим розвивається соціально-психологічна теорія (Х. Барнет, С. Вітте, Е. Денісон), яка розглядає особистість, людські відносини та їхню роль в інноваційній діяльності [9, с. 298]. Дослідження зазначених вчених присвячені питанню про можливість високих темпів інновацій, що вирішує теорія стимуляторів (С. Вітте). Об'єктом дослідження тут є перешкоди, які виникають при впровадженні нововведень. Для їх усунення, за даною теорією, необхідно організувати плідну сумісну роботу “владних стимуляторів” (адміністрації) і “кваліфікованих стимуляторів” (фахівців) – своєрідну творчу групу, де фахівці створюють новинки, а адміністрація – умови для їх упровадження та усунення будь-яких перешкод [12].

Таким чином, свій внесок у вигляді появи нових ідей в теорію інновацій здійснила глибока світова економічна криза середини 1970-х початку 1980-х років, стагнація у виробництві відбувається одночасно з інфляцією, що призводить до появи стагфляції, яка в свою чергу стимулює появу нових інноваційних ідей економічного розвитку.

В період інтенсивного впровадження (1980-ті роки – кінець 1990-х років) набувають розповсюдження інноваційні процеси на базі інтерактивної моделі. Це було змагання за інноваційне лідерство в світовій економіці. П'ята хвиля технологічного укладу, що почалася в середині 1980-х років, спирається на досягнення в галузі мікроелектроніки, інформатики, біотехнології, генної інженерії, освоєння нових видів енергії, космічного простору, супутникового зв'язку тощо. Відбувається перехід від розрізнених фірм або навіть транснаціональних корпорацій до єдиної мережі компаній, що з'єднані електронними засобами зв'язку, тісно взаємодіють у галузях технології, контролю якості продукції, планування інвестицій [11].

На рубежі 1990-х років з'явилися моделі економічного зростання з ендогенним технологічним прогресом авторства П. Ромера, Ф. Агійона, П. Хоувіта, Ч. Джонса та ін., що пояснюють технологічні зміни бажанням економічних агентів максимізувати свій прибуток протягом тривалого часу, для чого останні ініціюють та проводять відповідні інновації [21, с. 69].

Крім цього, під впливом інновацій в цей період відбуваються суттєві зміни у світових економічно-технічних зв'язках. Проходить становлення нової світової економіки та нового міжнародного економічного порядку.

Як наслідок - формування трьох центрів світового економічного розвитку – поліцентризму. Науково-технічний розвиток призводить до виникнення постіндустріальної цивілізації нового типу, відбувається відносна дематеріалізація світового виробництва, обліку, зниження енергоємності і матеріалоємності виробництва, посилюються транснаціональні корпорації (ТНК), які ставлять перед собою завдання не максимізації прибутку, а максимізації охоплення ринку, формуючи глобальну мережу виробництва і збуту, посилюється міжнародний рух капіталу та технологій, активізується економічна інтеграція, формуються і розвиваються глобальні галузі господарства - наукоємні галузі хімічного, електротехнічного виробництва, енергогенеруючого обладнання, приладобудування, засобів транспорту і зв'язку тощо.

У цей час відбувається диференціація новаторства і підприємства – як практичну діяльність і як галузь знань. За П. Друкером “інновація” – це і засіб збереження та утвердження даної організації, і основа гарантії зайнятості та успіху менеджера, це розробка та впровадження нового, що раніше не існувало, за допомогою якого старі елементи нададуть нові риси економіці цього бізнесу. Ці елементи отримають новий економічний вимір. Інновації можна використовувати для пошуку та знаходження потенціалу в бізнесі та для створення майбутнього. Але, в першу чергу, вони повинні використовуватися в якості стратегії для того, щоб зробити максимально ефективним сьогоднішній та наблизити існуючий бізнес якомога ближче до “ідеального”. Пізніше, цю думку більш детально розвивють Нордстрем К.А., Й.Риддерстрале [17, с. 126].

Період нанотехнологічного перетворення (2000-ні роки – по теперішній час) характеризується тим, що формується диференціація країн з точки зору їх науково-технологічного та інноваційного потенціалів і можливостей їх використання, тобто формується науково-технологічна та інноваційна стратифікація країн. Посилення науково-технологічного прогресу в умовах глобальної економіко-екологічної, техногенної та інноваційної стратифікації призводить значною мірою до поглиблення цих видів стратифікації. Інноваційна стратифікація впливає на інформаційну стратифікацію. Прискорення розробки, впровадження базових і покращуючих інновацій (технологій) та їх синтез і мутація. Друга половина XX ст. - початок XXI ст. дали світові визначні відкриття, які стали основою нових базових технологій (ґрунтуються на базових інноваціях): розробка електронно-обчислювальної техніки; дослідження в галузі нанопроцесів; розшифровка генома людини; клонування людини; розробка та впровадження трансгенних продуктів та інш. Очікується розробка ще декількох принципових відкриттів, що можуть стати підґрунтям для нових базових технологій [2].

Період нанотехнологічного перетворення характеризується тим, що саме в цьому періоді закладається підґрунтя для розробки нового покоління наноматеріалів, наноприладів та наносистем, з'являється фундаментально нова продукція. Відбувається ефективне впровадження та використання наноматеріалів, складних компонентів та нових технічно досконалих систем з ефективним симбіозом існуючих та шойно створених процесів масового виробництва продукції на уніфікованих роботизованих науково-виробничих комплексах, що забезпечує та стимулює появу досконалого інформаційно-технічного ресурсу для зародження промислових інновацій.

Зосередження на розробці нової техніки, нових методів дослідження та вимірювання, створення нового обладнання, яке впливає на продуктивність підвищуючи її до нового рівня, дозволяє наповнювати ринок складними наноматеріалами та наносистемами.

Поряд з цим, в останні десятиліття ХХ століття сформувалась теорія дифузії інновацій, що досліджує закономірності розповсюдження нововведень на всіх стадіях життєвого циклу крізь призму формування попиту на інновації. Сучасні дослідження дифузії інновацій ведуться в двох напрямках. В рамках першого напрямку досліджується механізм дифузії через внутрішні закономірності та фактори: швидкість, масштаб, основні ефекти від впровадження інновацій та ін. Представники другого напрямку (Р. Солоу, Дж. Мід, А. Льюїс, Г. Мюрдаль, Т. Хегерstrand, А. Ван дер Цван, Б. Беррі, Ф. Перру, Ж. Будвіль, П. Потье, Х. Ласуен та ін.) багато уваги надають коливанню рівня інноваційної активності різних країн і цивілізацій. Більшість дослідників розглядають просторову дифузю інновацій як приватний механізм їх еволюції, і виходять з припущення, що кожне нововведення та інноваційний процес мають свої центр і периферію, визначений лідируючий сектор [21, с. 68].

Висновки. Таким чином, запропонована нами хронологічна періодизація інноваційного розвитку дозволяє розібратися в ключових періодах становлення інноваційної теорії розвитку людства та виокремити основні події, які безпосередньо та прямопропорційно залежали від їх інноваційного підкріплення. Внаслідок ефективного використання інноваційних рішень людству вдавалося побороти негативні наслідки соціально-економічних потрясень, які періодично виникали протягом всього його існування, і продовжити подальше вдосконалення теоретико-методологічних засад свого інноваційного розвитку.

Література.

1. Андронova О. Ф. Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності : монографія / О. Ф. Андронova, А. В. Череп. – К. : Кондор, 2007. – 356 с.
2. Близнюк Т.П. Особливості розвитку п'ятої довгої хвилі в Україні // Матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції «Науковий потенціал світу – 2004»: Т. 28. Макроекономіка. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2004. – С. 8-11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/7403>
3. Боднар Н.М. Історичний аспект розвитку писемності / Н.М. Боднар // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2009. – № 43. – С. 108-112.
4. Вільчинський О. М. Проблеми активізації інноваційного розвитку економіки України / О. М. Вільчинський // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2011. – №2. – С. 30-41.
5. Власова І. В. Сутність та визначення інновацій як економічної категорії: теоретичний аспект / І. В. Власова // Економіка та підприємництво: зб. наук. праць молодих учених та аспірантів. – 2009. – Вип. 22. – С. 12-18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.kneu.kiev.ua:8080/handle/2010/487>
6. Волошин І. Визначення економічної сутності інновацій як об'єкта обліку і аналізу / І. Волошин // Збірник наукових праць «Економічний аналіз». – 2008. – Вип.3. – С.261-264.
7. Гармашова Е. П. Развитие теории инновационных процессов / Е. П. Гармашова // Молодой ученый. – 2011. – №2. Т.1. – С. 90-94.
8. Глазко В. Цивілізаційні кризи і революції: генно-культурна парадигма / В. Глазко // Вісн. НАН України. – 2006. – № 9. – С. 24-43.
9. Дашковська І. Б. Сутність основних понять інноваційної теорії / І. Б. Дашковська // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: [збірник наукових праць] / відповідальний редактор О. Є. Кузьмін. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 296-302. - (Вісник / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національний університет "Львівська політехніка"; № 720).
10. Довбуш Є. Великі винаходи стародавнього Китаю / Є. Довбуш // Інтернет-видання «Велика Епоха». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epochtimes.com.ua/china/culture/velyki-vynahody-starodavnogo-kytaju-69917.html>
11. Єрохін С. Технологічні уклади, динаміка цивілізаційних структур та економічна перспектива України / С. Єрохін // Економічний часопис-XXI. –2006. – №1-2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://soskin.info/ea/2006/1-2/20060102.html>
12. Жихор О.Б. Роль теорій інновацій та інноваційного розвитку у формуванні регіональної інноваційної політики / О. Б. Жихор // Економіка промисловості. – 2009. – № 1. – С. 132-137. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ekonpr_2009_1_19.pdf
13. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки / В. І. Захарченко, Н. М. Корсікова, М. М. Меркулов. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.
14. Іванова В.В. Дослідження теорії поняття інновації / В.В. Іванова // Журнал «Економіка Промисловості». – 2009. – №47.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/eprom/2009_47/st_47_13.pdf
15. Пересунько З. М. Теоретичні аспекти розвитку інноваційної теорії / З. М. Пересунько // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2013. – №7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2192>
16. Попов С.А. До питання класифікації інновацій: системно-діяльнісний підхід / С.А. Попов // Науковий вісник академії муніципального управління. Збірник наукових праць. Серія «Управління». – 2013. – Вип. 3. – С. 344-356.
17. Рассихина В.Є. Теоретико-методологічні проблеми визначення інновацій на сучасному етапі розвитку економіки України / В.Є. Рассихина // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 4, Т.3. – С. 124-129.
18. Ткаченко П.В. Зародження та розвиток теоретичних основ інновацій / П.В. Ткаченко // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Економіка». 2009. – Вип. 7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nvamu_Ekon/2009_7/09tpvboi.pdf
19. Федішин І.Б. Етимологічне походження та теоретичні засади категорії «інновація» та її класифікаційні ознаки / І.Б. Федішин / Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2012. – №3. – С. 42-47.
20. Чайковская Н.В. Сущность инноваций: основные теоретические подходы / Н.В. Чайковская, А.Е. Панягина // Современная экономика: проблемы, тенденции, перспективы. – 2011. – № 4. – С. 47-57.
21. Шевчук Ю. А. Сучасна парадигма дослідження інноваційного розвитку / Ю. А. Шевчук // Економіка та підприємництво: зб. наук. праць молодих учених та аспірантів / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; відп. ред. С. І. Дем'яненко. – 2012. – Вип. 28. – С. 62-70.

References.

1. Andronova, O.F. and Cherep, A. V. (2007), *Transfer tekhnolohij yak instrument realizatsii innovatsijnoi diial'nosti* [Technology transfer as a tool for the implementation of innovative activities], Kondor, Kyiv, Ukraine.
2. Blyzniuk, T.P. (2004), "Features of development of the fifth long wave in Ukraine", *Persha Mizhnarodna naukovopraktychna konferentsia* [The first international scientific-practical conference], Naukovyj potentsial svitu - 2004 [The scientific potential of the world - 2004], Science and education, Dnipropetrovsk, Ukraine, pp. 8-11, available at: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/7403> (Accessed 9 Sep 2014).
3. Bodnar, N.M. (2009), "The historical aspect of the development of writing", *Visnyk Zhytomyr'skoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*, vol. 43, pp. 108-112.
4. Vilchinskiy, O.M. (2011), "Problematic issues of innovation development of the economy of Ukraine", *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu*

derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy, vol. 2, pp. 30-41.

5. Vlasova, I.V. (2009), "The nature and definition of innovation as an economic category: theoretical aspect", *Ekonomika ta pidpriemnytstvo: zbirnyk naukovykh prats molodykh uchenykh ta aspirantiv*, no. 22, available at: <http://ir.kneu.kiev.ua:8080/handle/2010/487>, (Accessed 14 Oct 2014).
6. Voloshyn, I. (2008), "The definition of the economic essence of innovation as an object of accounting and analysis", *Ekonomichnyj analiz*, no. 3, pp. 261-264.
7. Garmashova, E. P. (2011), "The development of the theory of innovation processes", *Molodoj uchenyj*, vol. 2, pp. 90-94.
8. Hlazko, V. (2006), "Civilizational crises and revolution: genetically cultural paradigm", *Visnyk NAN Ukrainy*, vol. 9, pp. 24-43.
9. Dashkivska, I. B. (2011), "The essence of the basic concepts of innovation theory", *Visnyk / Ministerstvo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Natsionalnyj universytet "Lvivska politekhnika"*, vol. 720, pp. 296-302.
10. Dovbush, Y. (2010), "Great inventions of ancient China", *Velyka Epokha*, available at: <http://www.epochtimes.com.ua/china/culture/velyki-vynahody-starodavnogo-kytaju-69917.html>, (Accessed 01 Oct 2014).
11. Yerokhin, S. (2006), "Technological mode, civilization structures dynamics and economic prospect of Ukraine", *Economic annals-XXI*, vol. 1-2, available at: <http://soskin.info/ea/2006/1-2/20060102.html>, (Accessed 12 Sep 2013).
12. Zhykhor, O.B. (2009), "The role of innovation theory and innovation in the formation of regional innovation policy", *Ekonomika promyslovosti*, vol. 1, available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/econpr_2009_1_19.pdf, (Accessed 21 Nov 2013).
13. Zakharchenko, V.I. Korsikova, N.M. and Merkulov, M.M. (2012), *Innovatsijnyj menedzhment: teoriia i praktyka v umovakh transformatsii ekonomiky* [Innovation management: theory and practice in the context of transformation of the economy], Tsentр uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.
14. Ivanova, V.V. (2009), "The study of the theory of the concept of innovation", *Ekonomika Promyslovosti*, vol. 47, no. 4, available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/eprom/2009_47/st_47_13.pdf, (Accessed 10 Sep 2014).
15. Peresunko, Z.M. (2013), "Theoretical aspects of innovation theory", *Efektivna ekonomika*, vol. 7, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2192>, (Accessed 15 Sep 2014).
16. Popov, S.A. (2010), "To the question of classification of innovation: a system-activity approach", *Naukovyj visnyk akademii munitsypalnoho upravlinnia*, no. 3, pp. 344-356.
17. Rassykhina, V.Ye. (2009), "Theoretical and methodological problems of defining innovation at the present stage of development of economy of Ukraine", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 4, pp. 124-129.
18. Tkachenko, P.V. (2009), "The origin and development of the theoretical foundations of innovation", *Naukovyj visnyk Akademii munitsypalnoho upravlinnia serii «Ekonomika»*, no. 7, available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nvamu_Ekon/2009_7/09tpvboi.pdf, (Accessed 22 Sep 2014).
19. Fedyshyn, I.B. (2012), "The etymological origin and theoretical basis of the category "innovation" and its classification features", *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu*, vol. 3, pp. 42-47.
20. Chajkovskaja, N.V. and Panjagina, A.E. (2011), "Essense of Innovation: the main theoretical Approaches", *Sovremennaja jekonomika: problemy, tendencii, perspektivy*, vol. 4, pp. 47-57.
21. Shevchuk, Yu. A. (2012), "Modern paradigm of research and innovative development", *Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, no. 28, pp. 62-70.

Стаття надійшла до редакції 17.11.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"